

CHEMIA ŚRODKÓW BIOAKTYWNYCH I KOSMETYKÓW
PRACOWNIA CHEMII ANALITYCZNEJ

Ćwiczenie 2

**Oznaczanie miana odczynników stosowanych w oznaczeniach
alkacymetrycznych**

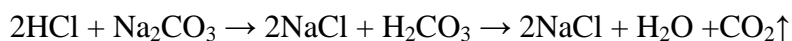
Ćwiczenie obejmuje:

1. Oznaczanie miana roztworu HCl na odważkę (standard pierwotny)
2. Oznaczanie miana roztworu NaOH na mianowany roztwór (standard wtórny)

WYKONANIE ĆWICZENIA

1. Oznaczanie miana odczynnika na standard pierwotny (oznaczanie miana HCl)

Jedną z podstawowych substancji do nastawiania miana kwasu solnego jest bezwodny węgiel sodu, który reaguje z kwasem zgodnie z reakcją:

Bezwodny węgiel sodowy otrzymuje się przez rozkład wodorowęglanu sodu w temperaturze 543-573K:

Stosowany sprzęt:

kolby stożkowe 250-300 ml,

zlewka 400 ml,

biureta 50 ml, statyw,

palnik, siatka ceramiczna, trójnóg,

waga analityczna.

Stosowane odczynniki i roztwory:

HCl cz.d.a.,

błękit bromotymolowy,

Na_2CO_3 .

Opis nastawiania miana roztworu HCl (0.1 mol/l)

1. Przeznaczony do sporządzenia odważki węgiel sodu wysuszyć w temperaturze 543–573K.

2. Sporządzić odważki Na₂CO₃ (ważąc z dokładnością 0.0001g) o masie 0.16–0.2 g.
3. Oplukać wewnętrzną część szyjki kolby stożkowej wodą destylowaną, następnie rozpuścić odważkę węglanu sodu w 40–80 ml wody destylowanej.
4. Do otrzymanego roztworu dodać 5 kropli wskaźnika – błękitu bromotymolowego i miareczkować przygotowanym roztworem kwasu solnego do uzyskania zielonej barwy wskaźnika.
5. Roztwór ogrzewać na siatce na niewielkim płomieniu palnika do zagotowania się cieczy, następnie gotować około 3 min. intensywnie mieszając (usunięcie wydzielającego się CO₂). Roztwór w kolbie stożkowej wskutek gotowania zmienia barwę na niebieską.
6. W dalszym ciągu miareczkować roztwór kwasem solnym z biurety, usuwając każdorazowo przez gotowanie zawarty w roztworze CO₂, aż do uzyskania od jednej kropli zmiany zabarwienia wskaźnika na żółtą.
7. Miano kwasu solnego obliczyć z zależności:

$$c_{\text{HCl}} = \frac{m}{V \cdot 0.053} \quad [\text{mol/l}]$$

gdzie: m – odważka Na₂CO₃ [g],

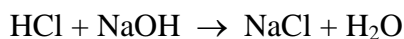
V_{HCl} – objętość kwasu solnego [ml].

0.053 – milirównoważnik Na₂CO₃ [g/mmol]

8. Uzyskane wyniki należy zapisać w załączonej na końcu skryptu tabeli, a następnie dokonać oceny statystycznej uzyskanej serii pomiarowej- opracowanie grupowe wg wzoru umieszczonego na końcu skryptu.

2. Oznaczanie miana odczynnika na standard wtórny (oznaczanie miana NaOH)

W praktyce laboratoryjnej najczęściej nastawia się miano roztworu NaOH na kwas solny o znanym stężeniu.

Miareczkowanie przeprowadza się w obecności fenoloftaleiny jeśli roztwór wodorotlenku sodowego nie zawiera węglanów. Miano roztworu NaOH jest znacznie mniej trwałe niż miano roztworu HCl ze względu na pochłanianie CO₂ z powietrza czy rozpuszczanie szkła. Dlatego w czasie dłuższego przechowywania z roztworu wydzielają się osady.

Stosowany sprzęt:

kolba miarowa 100 ml,
kolby stożkowe 250-300 ml,
zlewka 400 ml,
biureta 50 ml, statyw,
tryskawka.

Stosowane odczynniki i roztwory:

zmianowany roztwór HCl ~0,1 mol/l,
roztwór NaOH ~0.1 mol/l
fenoloftaleina 0.5% roztwór alkoholowy.

Opis nastawiania miana roztworu NaOH (0.1 mol/l)

1. Do kolby stożkowej o pojemności 300 ml odmierzyć z biurety z dokładnością do 0,05 ml porcję mianowanego roztworu HCl o objętości zawartej w granicach 20–25 ml.
2. Dodać 3 krople fenoloftaleiny (odmierzone małą pipetką).
3. Miareczkować roztworem NaOH do jasnoróżowego zabarwienia utrzymującego się 20–30 s.
4. Miano roztworu NaOH obliczyć z zależności:

$$C_{NaOH} = \frac{c_{HCl} \cdot V_{HCl}}{V_{NaOH}} \quad [\text{mol/l}]$$

gdzie: C_{HCl} – miano HCl [mol/l]

V_{HCl} – objętość kwasu solnego [ml],

V_{NaOH} – objętość NaOH odpowiadająca PK miareczkowania [ml]

5. Uzyskane wyniki należy zapisać w załączonej na końcu skryptu tabeli, a następnie dokonać oceny statystycznej uzyskanej serii pomiarowej - opracowanie grupowe wg wzoru umieszczonego na końcu skryptu.

Grupa.....

Data.....

Oznaczenie miana roztworu HCl

Identyfikator studenta	Numer oznaczenia	Miano HCl [mol/l]	Identyfikator studenta	Numer oznaczenia	Miano HCl [mol/l]
	1			31	
	2			32	
	3			33	
	4			34	
	5			35	
	6			36	
	7			37	
	8			38	
	9			39	
	10			40	
	11			41	
	12			42	
	13			43	
	14			44	
	15			45	
	16			46	
	17			47	
	18			48	
	19			49	
	20			50	
	21			51	
	22			52	
	23			53	
	24			54	
	25			55	
	26			56	
	27			57	
	28			58	
	29			59	
	30			60	

Grupa.....

Data.....

Oznaczenie miana roztworu NaOH

Identyfikator studenta	Numer oznaczenia	Miano NaOH [mol/l]	Identyfikator studenta	Numer oznaczenia	Miano NaOH [mol/l]
	1			31	
	2			32	
	3			33	
	4			34	
	5			35	
	6			36	
	7			37	
	8			38	
	9			39	
	10			40	
	11			41	
	12			42	
	13			43	
	14			44	
	15			45	
	16			46	
	17			47	
	18			48	
	19			49	
	20			50	
	21			51	
	22			52	
	23			53	
	24			54	
	25			55	
	26			56	
	27			57	
	28			58	
	29			59	
	30			60	

Ocena statystyczna serii pomiarowej oznaczania miana roztworu.....

- Wartość średniej arytmetycznej wynosi :

$$\bar{x} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n x_i = \dots\dots\dots$$

- Wartość mediany wynosi:

$$M = \dots\dots\dots$$

- Wartość dominanty wynosi:

$$D = \dots\dots\dots$$

- Wariancja w ocenianej serii pomiarowej wynosi:

$$V = \frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2}{n-1} = \dots\dots\dots$$

- Odchylenie standardowe:

$$s = \sqrt{V} = \dots\dots\dots$$

- Względne odchylenie standardowe:

$$RSD = \frac{s}{\bar{x}} \cdot 100\% = \dots\dots\dots$$

- Przedział ufności:

$$\bar{x} - \frac{t}{\sqrt{n}} \cdot s < \mu < \bar{x} + \frac{t}{\sqrt{n}} \cdot s$$

- Dla poziomu ufności P=95% ($\alpha=0.05$) i k=n-1

$$t = \dots\dots\dots \quad \frac{t}{\sqrt{n}} = \dots\dots\dots \quad \dots\dots < \mu < \dots\dots$$

Wartość prawdziwa miana roztworu.....zawiera się z prawdopodobieństwem 95% w przedziale: ..... $\pm$ .....